JEL Classification: E42

Деркач Юлія Борисівна
к.е.н. доцент кафедри банківської справи
Росол Катерина Андріївна
студентка ФМОІТ
Одеського національного економічного університету
м. Одеса, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

Тези присвячено аналізу ринку платіжних карток та діяльності комерційних банків України на ньому.

Ключові слова: *платіжні картки, платіжна система, банк, безготівкові розрахунки, банківські операції*

В сучасних умовах ринкова економіка України досить швидко прогресує і трансформується. Взаємозв'язки між банками та іншими економічними суб'єктами стають дедалі складнішими. Останнім часом в Україні зростає кількість банків-емітентів, точок обслуговування, що сприяє збільшенню кількості держателів карток, а також швидкому розвитку та розширенню українського карткового ринку.

Упродовж 2021 року обсяги операцій (безготівкових та отримання готівки) із використанням платіжних карток продовжували зростати. Ще швидшими темпами зростали обсяги безготівкових операцій. У 2021 році 9 із 10 операцій були безготівковими (90,1% від загальної кількості операцій із платіжними картками). Частка безготівкових операцій за сумою становила 60,9% від усіх операцій із платіжними картками [1].

За 2021 рік загальна кількість емітованих платіжних карток в Україні зросла на 21,3% –до 89,1 млн шт. Таким темпам зростання сприяло впровадження державою програми "єПідтримка", що передбачає надання вакцинованим громадянам допомоги в безготівковій формі з використанням платіжних карток. У 2021 році продовжувала зростати кількість безконтактних платіжних карток, які використовувалися для здійснення видаткових операцій. Також упродовж 2021 року значно (на 69,7%) зросла кількість токенізованих платіжних карток. На сьогодні майже кожна сьома активна платіжна картка – токенізована. Завдяки популярності безконтактних та токенізованих карток лише чверть операцій за сумою та за кількістю здійснювалася в торговельній мережі із фізичним зчитуванням даних із носія картки.

В останні 5 років продовжується стала тенденція до розширення платіжної інфраструктури, зокрема, пунктів продажу/надання послуг, які приймають платіжні картки, торговельних POS-терміналів (92% забезпечують здійснення безконтактної оплати)[1].

Огляд ринку платіжних карток у розрізі банківських установ свідчить, що лідером за кількістю випущених платіжних карток є ПАТ КБ «Приватбанк» (рис.1).

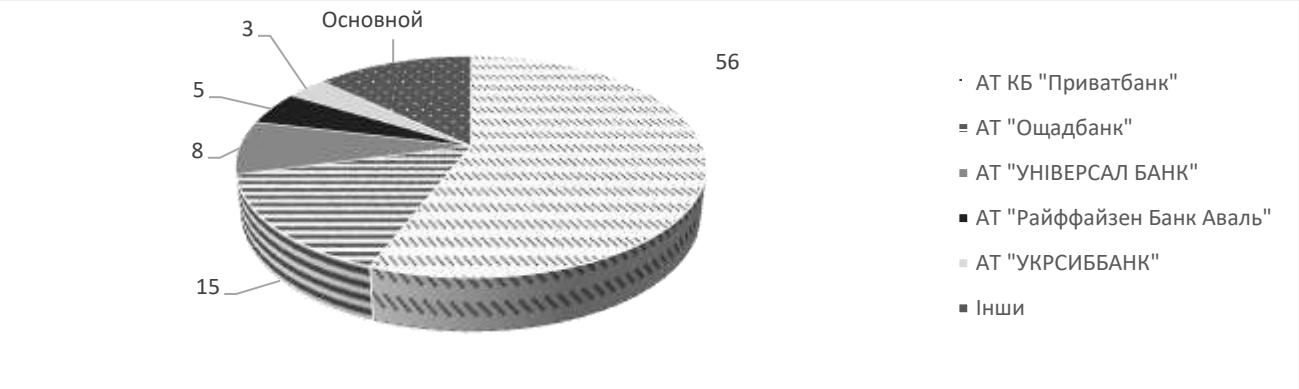

Рис.1. Кількість активних платіжних карток станом на 01.01.2022 р.,% [1]

Данні рис.1 свідчать, що більша половини, а саме 56% всіх активних платіжних карток в Україні припадає на ПАТ КБ «Приватбанк». На другому місці - Ощадбанк з результатом 15% і третє місце займає АТ «Універсал банк» - 8%, АТ «Райффайзен банк Аваль» має результат 5%, АТ «Укрсиббанк» - 3%, натомість частка випущених карток іншими банками складає 13%.

Зазначимо, що у ПАТ КБ «Приватбанк» також займає перше місце за частотою використання карток (так, близько 49% всіх платіжних карток, за якими здійснювали операції, припадає саме на ПАТ КБ «Приватбанк» [2].

Також АТ КБ «Приватбанк» є лідером у сфері встановлення власного карткового обладнання, зокрема, торговельних POS-терміналів (рис.2).

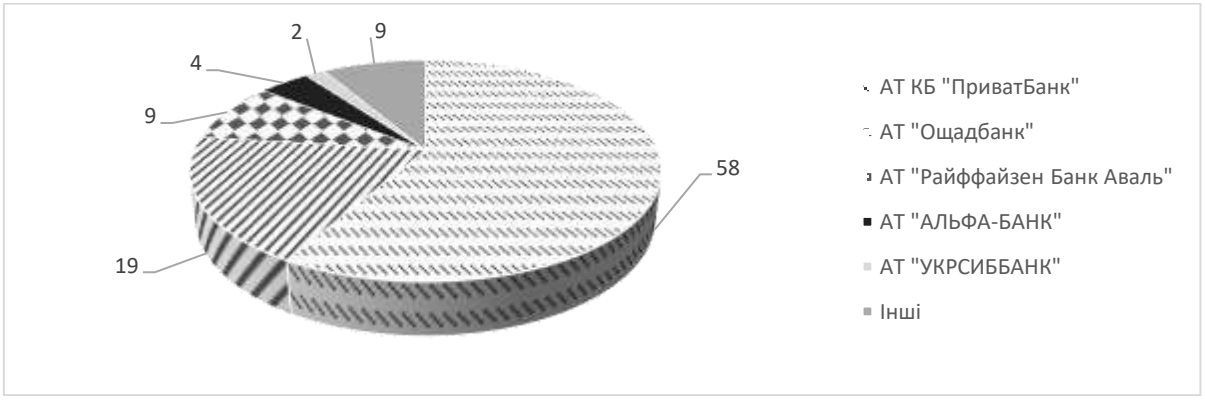

Рис.2. Кількість активних платіжних карток станом на 01.01.2022 р.,% [1]

Данні рис.1 свідчать, що більша половини, а саме 58% всіх активних платіжних карток в Україні припадає на ПАТ КБ «Приватбанк». На другому місці - Ощадбанк з результатом 19% і третє місце займає «Райффайзен банк Аваль» - 9%.

Досягнення ПАТ КБ «Приватбанк» лідерських позицій на ринку платіжних карток пов’язане і з тим, що цей банк є дійсним членом двох найбільших міжнародних платіжних систем VISA і EUROPAY, а також агентом з поширення

карток компанії American Express. Своїм клієнтам він пропонує такі види платіжних карток, як: VISA Business, VISA Classic, VISA Electron/Plus, VISA Gold, Visa Electron, Visa Platinum, CAM-card, VISA Electron Domestic Eurocard/Mastercard Gold, Cirrus/Maestro; American Express Personal, American Express Gold, American Express Corporate; American Express Platinum [2].

Дослідження ринку платіжних карток та діяльності банківських установ на ньому свідчить про стале зростання цього сектору. Зазначене пов'язане не лише з використанням картки для проведення розрахунків, а й з пропозицією споживчих кредитів населенню. Сьогодні не має банка який би не пропонував своїм клієнтам кредитну платіжну картку.

Однак негативним фактором, що знижує довіру до карткових розрахунків банків є шахрайство, збитки від якого зростають із року в рік [1]. За таких умов, сьогодні надзвичайно затребуваним інструментом для виявлення шахрайських операцій в банківській діяльності є фрод-моніторинг. Його сутність полягає у моніторингу як внутрішньої, так і зовнішньої інформації на предмет виявлення зловмисних дій [3, с.39].

У міжнародній банківській практиці фрод-моніторинг визначається як процедура щодо виявлення незаконних методів і дій, пов'язаних з умисним спотворенням інформації або обманом. Метою подібних дій, як правило, є заволодіння грошовими коштами, що знаходяться на рахунках клієнтів, або забезпечення особистої вигоди і корисливих мотивів. Використання системи фрод-моніторингу в практиці вітчизняних банків дозволить знизити збитки від шахрайських операцій з картками, та, як наслідок, збільшити довіру до карткових розрахунків та сферу їх використання різними верствами населення.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua
2. Офіційний сайт Приватбанку України. URL: https://privatbank.ua
3. Болгар, Т. М. Удосконалення моніторингу банківського кредитного процесу. Академічний огляд. 2013. №2(39). С. 36–42.